

Policijos sulaikymai ir mažumos: diskriminacinio etninio skirstymo supratimas ir prevencija

[Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnis](#) draudžia bet kokią diskriminaciją, įskaitant dėl rasės ir etninės kilmės.

Diskriminacinis etnis skirstymas ES

Etninis skirstymas į kategorijas, naudojamas kaip tyrimo metodas teisėsaugos kontekste, dažnai tapatinamas su nusikaltėlių kategorizavimu. Kuriant tokias kategorijas, pagal tam tikras ypatybes – fizinius bruožus, išvaizdą ar elgesį – sudaromas įtartinų asmenų apibūdinimas. Ypatybių, kurios gali būti naudojamos, pavyzdžiai būtų šie: etninė kilmė, aprangos stilius ar dažno lankymosi vietos.

Skirstymas į kategorijas tampa neteisėtu, jei jis yra diskriminacinio pobūdžio.

Etninis skirstymas yra diskriminacinis, kai:

- su asmeniu elgiamasi mažiau palankiai nei su kitais, tokioje pačioje situacijoje esančiais asmenimis, pavyzdžiui, policijai naudojantis savo įgaliojimais – asmenį sulaikant ar apieškant;
- kai sprendimas panaudoti policijos įgaliojimus yra grindžiamas vien arba daugiausia asmens rase ar etnine kilmė.

Kodėl diskriminacinis etnis skirstymas yra neteisėtas?

Tiesioginė diskriminacija dėl rasės ar etninės kilmės yra neteisėta. Tai – tarptautinės teisės principas, jis įtrauktas į ES pagrindinių teisių chartiją.

Kai policijos įgaliojimų panaudojimo prieš asmenis *vienintelė arba pagrindinė* priežastis yra jų rasė ar etninė kilmė, skirstymas į kategorijas yra diskriminacinis.

Norint išvengti kaltinimo diskriminacija, bet koks sprendimas panaudoti policijos įgaliojimus turi būti grindžiamas ir kitais nei asmens rasė ar etninė kilmė veiksniais. Tai taikytina net tais atvejais, kai rasė ar etninė kilmė yra tiesiogiai susijusi su konkrečia policijos operacija ar veiklos kryptimi.

Etninė statistika ES

Daugumoje ES valstybių narių statistinė informacija apie policijos įgaliojimų panaudojimą priklausomai nuo rasės ar etninės kilmės nėra atskirai renkama. Šią informaciją būtų galima panaudoti diskriminacijos prevencijai.

Pagrindinė tokių duomenų rinkimo kliūtis – plačiai paplitęs nacionalinių institucijų įsitikinimas, jog tai nesuderinama su privatumo apsaugos taisyklėmis, ypač su duomenų apsauga. Tačiau taip nėra, jei taikomos pakankamos apsaugos priemonės, užtikrinančios teisės į privatumą apsaugą.

Statistiniai duomenys apie etninę kilmę, kuriais remiantis negalima nustatyti asmens tapatybės, galėtų būti teikiami šalia parodymų apie tai, kad asmuo sulaikytas dėl neteisėtų veiksmų vykdymo arba, kad jį sulaikant užkirstas kelias tokiems veiksmams. Esant pernelyg dideliame neatitikimui tarp tam tikroms mažumoms priklausančių asmenų sulaikymų skaičiaus ir nusikaltimų atskleidimo ar prevencijos rodiklių, tai gali rodyti, kad perdėtai sureikšminama rasė ar etninė kilmė ir kad esama diskriminacijos.

Jungtinė Karalystė yra vienintelė ES valstybė narė, kurioje nuolat renkami policijos duomenys apie sulaikymus, įskaitant informaciją apie sulaikytųjų etninę kilmę. Jungtinėje Karalystėje renkami duomenys yra prieinami visuomenei ir gali padėti užtikrinti policijos atskaitomybę.

Teisėtvarkos palaikymo, kaip viešosios paslaugos, sėkmė susijusi su policijos požiūriu į įvairias bendruomenes ir su tuo, kaip tos bendruomenės jaučiasi policijos vertinamos. Geri santykiai su policija ir pasitikėjimas jos teikiama paslauga užtikrina daugiau pranešimų apie nusikaltimus.

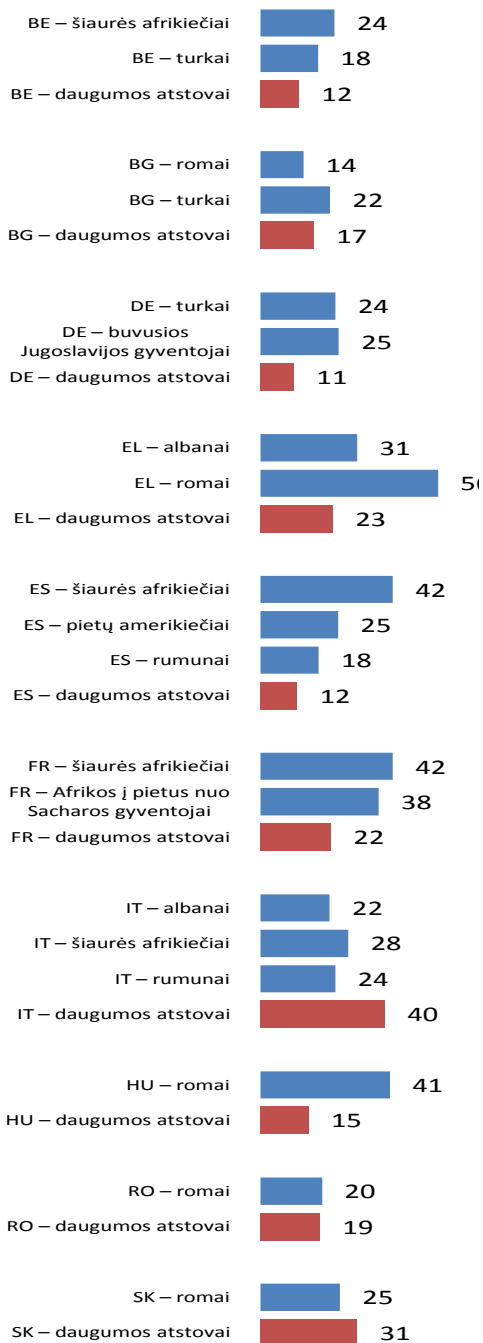
ES mažumų teisėtvarkos palaikymo patirtis

[EU-MIDIS](#), pirma ES mastu atlikta imigrantų ir etninių mažumų grupių apklausa apie jų patirtį, susijusią su kasdieniu diskriminavimu ir jų persekiojimu įtariant padarius nusikaltimus, rodo:

- Belgijoje, Vokietijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje ir Vengrijoje policija mažumas sulaiko dažniau nei tuose pačiuose rajonuose gyvenančias etninės daugumos grupes. Slovakijoje, Bulgarijoje, Italijoje ir Rumunijoje taip nėra.

1 diagrama

Per pastaruosius 12 mėnesių policija sulaikė (%) (visų respondentų)

(Prašome atkreipti dėmesį, kad čia lyginami duomenys apie etninėms mažumoms ir daugumai priklausančių gyventojų sulaikymą tik dešimtyje iš 27 ES valstybių narių)

Šalių pavadinimų sutrumpinimai

BE = Belgija, BG = Bulgarija, DE = Vokietija, EL = Graikija, ES = Ispanija, FR = Prancūzija, IT = Italija, HU = Vengrija, RO = Rumunija, SK = Slovakija.

- Kai kurių mažumų grupių atžvilgiu teisėtvara palaikoma ypač griežtai, pavyzdžiui, Graikijoje respondentai romai per 12 mėnesių buvo policijos sulaikyti vidutiniškai 6 kartus.

- Daugumai priklausantys respondentai linkę manyti, kad policija su jais elgiasi pagarbiai, o daug mažumų respondentų nurodo, kad policija su jais elgiasi nepagarbiai.

Pavyzdžiui, Belgijoje 85 proc. etninei daugumai priklausančių respondentų manė, kad paskutinio sulaikymo metu policija su jais elgėsi pagarbiai, palyginti su 42 proc. šiaurės afrikiečių ir 55 proc. turkų respondentų.

- Mažumų grupių atstovai, kurie mano, kad policija juos sulaikė dėl jų etninės kilmės ar imigracinės praeities, mažiau pasitiki policija nei tie policijos sulaikyti mažumų atstovai, kurie mano, kad jų sulaikymas nebuvo susijęs su jų priklausymu mažumoms.

- Kas antras mažumų atstovas, patyręs užpuolimą, grasinimą ar sunkų priekabiavimą, teigė apie tai nepranešęs policijai, nes netiki, kad policija jiems padės.

Šaltiniai

Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) paskelbė dvi ataskaitas apie policijos sulaikymus ir mažumas:

- **Europos Sąjungos mažumų ir diskriminacijos tyrimo (EU-MIDIS) duomenų ataskaita: Policijos sulaikymai ir mažumos** (2010 m. spalio mėn.)

- **Diskriminacinio etninio skirstymo supratimas ir prevencija: Vadovas** (2010 m. spalio mėn.)

2008 m. FRA pagal anketą tiesiogiai apklausė 23 500 imigrantų ir etninių mažumų atstovų visose 27 ES valstybėse narėse. Siekiant palyginti pagrindinius rezultatus, Belgijoje, Bulgarijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Graikijoje, Vengrijoje, Italijoje, Rumunijoje, Slovakijoje ir Ispanijoje apklausta dar 5 000 etninei daugumai priklausančių žmonių, gyvenančių tuose pačiuose rajonuose kaip ir mažumos. Pagrindinius EU-MIDIS rezultatus galima rasti interneto svetainėje www.fra.europa.eu